

Azərbaycan xalqı 1990-cı ilin Qanlı Yanvarını həm faciə, həm də qəhrəmanlıq səhifəsi kimi yaşadı. O müdhiş gecə Azərbaycan xalqı sınağa çəkildi. 1988-ci ildə Dağlıq Qarabağda baş qaldırmış erməni separatizminə Kreml rəhbərliyi tərəfindən rəvac verilməsi, 1989-cu ildə SSRİ Ali Sovetinin qərarı ilə DQMV-də yaradılmış Xüsusi İdarə Komitəsinin Azərbaycana qarşı qərəzli mövqeyi sayəsində muxtar vilayətin idarə-müəssisələrinin təcridən Azərbaycanın tabeliyindən çıxarılması, azərbaycanlıların Ermənistandakı tarixi-etnik torpaqlarından tamamilə deportasiya edilməsi, Moskvanın erməni separatçıları cəzalandırmaq əvəzinə Azərbaycan xalqının əl-qolunu bağlaması xalqın səbir kasasını daşırışdı.

1989-cu ilin sonlarında bəzi rayonlarda Xalq Cəbhəsinin hakimiyyəti ələ keçirməsi, Naxçıvanın İranla sərhədindəki tikanlı məfillərin sökülüb atılması, Xalq Hərəkatının radikal qanadının Milli Müdafiə Şurası təşkil edərkən nəzarəti öz əlinə alması, 1990-cı il yanvarın 13-15-də Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsinin Sumqayıt ssenarisi əsasında "erməni talanları"nın törədilməsi... bütün bunlar SSRİ hökumətinin əlinə Azərbaycan xalqını cəzalandırmaq fürsəti vermişdi. Nəhayət,

1990-cı ilin əvvəlində Kreml Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsinə qarşı çıxan Azərbaycan xalqını cəzalandırmaq üçün Qanlı Yanvar qırğını törətdi.

Yanvarın 19-da SSRİ DTK-nın "Alfa" qrupu və Azərbaycan DTK-sının rəhbərliyi tərəfindən təşkil edilən əməliyyat nəticəsində respublika televiziyasının enerji bloku partladılmışdı ki, Bakıda fəvqəladə vəziyyət elan edilməsi və qoşunun

barrikadaları dağıtdı. Şəhərin küçələri güllələnmiş və yaralanmış günahsız adamların – qocaların, qadınların, uşaqların qanına qər q olmuşdu.

Fəvqəladə vəziyyət elan edildikdən sonra da, yanvarın 20-də və sonrakı günlərdə Bakı şəhərində daha 57 nəfər öldürülmüşdür. Fəvqəladə vəziyyətin elan olunmadığı rayonlarda – yanvarın 25-də Neftçalada 2 nəfər və yan-

mübarizəsini boğmaq, xalqı təhqir edərək ona mənəvi zərbə vurmaq məqsədi daşmışdır".

Bütün bunlar nəinki Azərbaycan xalqının gözünü qorxutdu, əksinə onun Sovet imperiyasına qarşı nifrətini qat-qat artırdı. Topun-tüfəngin hər küçədə, hər tində qoyulmasına, fəvqəladə vəziyyət rejiminə baxmayaraq yanvarın 22-də xalq öz şəhidlərini "Azadlıq" meydanından son

vadakı Daimi Nümayəndəliyinə gələrək, bu faciəni törədənlerin adlarını açıqladı və millətə qarşı etdikləri xəyanətə görə onları ifşa etdi. Xalqımıza dərin hüznə başsağlığı verdi. Onun olduqca əhatəli, dərin məzmunlu bəyanatı nəinki ölkəmizdə, eləcə də bütün dünyada əks-səda verdi. O gün ulu öndər demişdi: "Azərbaycanda baş vermiş hadisələrə gəlincə, mən onları hüquqa, demokra-

Heç bir qüvvə xalqın azadlıq

şəhərə girməsi barədə əhaliyə rəsmi məlumat çatdırılmasın. Halbuki, həmin vaxt 26 yerdə piketlər, barrikadalar qurulmuş, şəhərdəki 60 qoşun hissəsindən 34-ü, o cümlədən Salyan kazarmasının giriş-cıxış yolu kəsilmişdi. Xalq Cəbhəsinin bəzi liderləri əhaliyə dağılmağı, bəziləri isə müqavimət göstərməyi məsləhət görürdü.

Fəvqəladə vəziyyətin yanvarın 20-də saat 00-da tətbiq edilməsinə baxmayaraq, qoşun hissələri yanvarın 19-da saat 21-dən etibarən birinci olaraq Türkan-Qala tərəfdən şəhərə yeridildi. "Bakı əməliyyatı"na rəhbərliyi birbaşa SSRİ Müdafiə naziri Dimitri Yazov, SSRİ Daxili İşlər naziri Vadim Bakatin, SSRİ DTK sədrinin müavini Filip Babkov həyata keçirmişdilər.

Bakı qarnizonunun qoşunları, getirilən hərbi hissələr, hərbi gəmilərdən çıxarılan desant qrupları şəhər üzərinə hücum keçdi. Ağır hərbi texnika çox asanlıqla

varın 26-da Lənkəranda 6 nəfər qətlə yetirilmişdir.

Faciənin miqyası o dövrdə Rusiyada fəaliyyət göstərən "Şit" ictimai təşkilatının ekspertlərinin hesabatında daha dəqiqliklə ifadə edilmişdi: Adamları xüsusi qəddarlıqla və yaxın məsafədən güllələmişlər, xəstəxanalar, "təcili yardım" maşınları atəşə tutulmuş, həkimlər öldürülmüş, içərisində sərnəşinlər, o cümlədən uşaqlar olan 39 nömrəli "İkarus" markalı marşrut avtobusu gülləyə tutulmuşdur. Adamlar süngü-bıçaqla qətlə yetirilmişlər. "Kalaşnikov" avtomatının ağırlıq mərkəzini dəyişən 5,45 mm çaplı güllələrindən istifadə edilmişdir. Həlak olanlar arasında yetkinlik yaşına çatmayanlar, qadınlar, qocalar, şikəstlər də var idi.

Qabaqcadan düşünülmüş hazırlanmış bu təcavüzkarlıq aksiyası Azərbaycan xalqının demokratiya və milli azadlıq uğrunda

mənzilə – Şəhidlər xiyabanına yola saldı. Dünyanın heç bir ölkəsində şəhidlərimizin dəfn mərasimindəki kimi izdihama təsadüf edilməyib. 1990-cı ilin Qanlı Yanvar hadisəsi Azərbaycan xalqı üçün tək cəzə böyük faciə deyildir. O, ləyaqətini qorumaq üçün hər cür qurban verməyə hazır olan xalqın tarixində şərəfli bir səhifədir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin söylədiyi kimi, bu təcavüz xalqımızı mənəvi cəhətdən çox sarsıtısa da, itkilərə məruz qoy-sa da, onun mənliliyini tapdalaya bilmədi, qürurunu sındıra bilmədi, qəhrəmanlıq salnaməsinə yeni bir səhifə kimi yazıldı.

Bildiyimiz kimi, xalqımıza qarşı törədilən cinayətə, Qanlı Yanvar faciəsinə ilk dəfə etiraz səsini ucaldan, müqəssirlərin mühakimə olunmasını tələb edən də Azərbaycan xalqının böyük oğlu Heydər Əliyev oldu. Ulu öndər yanvarın 21-də Azərbaycanın Mosk-

tiyaya yabançı, humanizm və ölkəmizdə elan olunmuş hüquqi dövlət quruculuğu prinsiplərinə zidd hesab edirəm". Müdrik siyasətçi, qəlbi daim Azərbaycan sevgisi ilə döyünən Heydər Əliyev törədilən bu cinayətə qədər buraxılan səhvləri də nəzərə çatdırmışdı. Ümummilli lider 1991-ci il mart ayının 7-də Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sessiyasında çıxış edərkən 20 Yanvarda törədilən hadisələri belə şərh etmişdi: "1990-cı il yanvarın 20-də İttifaq dövləti tərəfindən Azərbaycan xalqına qarşı hərbi təcavüz edilmişdir. Heç bir əsas olmadan, xəbər vermədən, dövlət qanunlarını kobudcasına pozaraq, Bakı şəhərinə müasir silahlı sovet ordusunun qoşun hissələri yeridilmiş, onlar vəhşilik, qəddarlıq etmiş, nəticədə nəhəq qan tökülüb, yüzlərlə adam həlak olmuş, xəsarət almış, itkin düşmüşdür".

Xalqın hiddətinə səbəb olan bir

20 Yanvar şəhidlərinin qəhrəmanlığı Azərbaycan xalqı üçün, Azərbaycan gəncləri üçün örnəkdir. Azərbaycanın bugünkü nəslə də, gələcək nəsilləri də bu şəhidlərin qəhrəmanlığından nümunə götürəcəklər. Azərbaycan xalqının milli azadlığını qorumaq üçün, müstəqilliyini qorumaq üçün daim mübarizədə olacaqlar. Daim qəhrəmanlıq nümunələri, vətənpərvərlik nümunələri göstərəcəklər. Ona görə də bu şəhidlərin həlak olması bizim üçün nə qədər qəm-qüssə doğurursa, nə qədər ağır itkidirsə, o qədər də xalqımız üçün qəhrəmanlıq nümunəsi kimi, örnək kimi bizim milli sərvətimizdir, milli iftixarımızdır.

Heydər ƏLİYEV
Ümummilli lider

məsələ də bu hadisələrə qiymət verilməməsi idi. Yalnız Heydər Əliyevin 1993-cü ildə xalqın təkidlə tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışından sonra 1990-cı ilin Qanlı Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində siyasi-hüquqi qiymət verildi. Bundan sonra müdrik insan, dünya miqyaslı siyasi xadim 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi, onların ailələrinə xüsusi diqqət və qayğının göstərilməsi istiqamətində yeni layihələrin, tədbirlərin həyata keçirilməsinə nail oldu.

Heydər Əliyevin bu fikri də xalqın yaddaşına heç vaxt sözlə silinməyən bir yazı kimi həkk olundu: "20 Yanvar 1990-cı il Azərbaycanın tarixində ən faciəli gündür. Ancaq, eyni zamanda, o gecə, o gün Azərbaycan xalqı öz qəhrəmanlığını, rəşadətini və şəhidlik zirvəsinə qalxa bilməsini bütün dünyaya nümayiş etdirdi". Ümummilli liderin bütün sahələrdə siyasi kursunu böyük bacarıq və uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev də 20 Yanvar hadisələrinə milli mücadilə prizmasından yanaşaraq demişdi: "Azadlıq, müstəqillik uğrunda Vətən uğrunda özlərini qurban verən şəhidlərimizin hamısının xatirəsinə həmişə qəlbimizdə yaşatmalıyıq. Hesab edirəm ki, bugünkü müstəqil, qüdrətli Azərbaycan xalqımızın ən böyük sərvətidir".

"Şəhidlər ölmür, onlar bizim qəlbimizdə əbədi yaşayırlar", – deyən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev də

20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi, adlarının uca tutulması, o cümlədən onların ailələrinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsini daim diqqət mərkəzində saxlayır, bu istiqamətdə mühüm tədbirlər həyata keçirilir.

Milli birlik və vətənpərvərliyin simvoluna çevrilmiş 20 Yanvar faciəsi xalqımızın öz suverenliyi uğrunda apardığı mübarizənin şərəfli tarixidir. Hər il faciənin ildönümündə milyonlarla insan paytaxtın ən yüksək nöqtəsində salınan Şəhidlər xiyabanını ziyarət edir, qəhrəmanlarının xatirəsinə anır. Şəhidlərin əziz xatirəsinə dərin ehtiramla yad edərək ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin bu fikirləri bir daha yada düşür: "20 Yanvar faciəsində həlak olanlar xalq qəhrəmanlarıdır, onlar millətimizin qəhrəmanlarıdır. Onların həlak olması bizim üçün, xalqımız üçün böyük itkidir. Ancaq, eyni zamanda, onların şəhid olması xalqımızın qəhrəmanlıq rəmzidir. Onların tökülən qanı bütün xalqımızın qanıdır. O qanın hər damcısında xalqımızın qüdrəti, qəhrəmanlığı var, xalqımızın milli azadlıq, müstəqillik arzuları vardır. O gecə tökülən qanlı Azərbaycanın müstəqilliyini nümayiş etdirən milli bayrağımızın üstündəki qandır".

Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin...

Sədaqət VƏLİYEVA,
YAP Nizami rayon təşkilatının sədri